

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Redaktør:
MARNA MELSOM PEDERSEN

Forretningsfører:
HARALD K. SCHAANNING

Postadresse: Boks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1.
Kontortider: Enerhaugsplassen 4, Oslo;
mandag kl. 17—20, tirsdag kl. 11—14 og onsdag kl. 17—20.
Telefon: (02) 19 06 71 — (Telefonsvarer).
Redaktørene treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 130,- (i omslag kr. 150,-). Utlandet + kr. 10,-.
Giro: Post 5 16 45 04. Bank 6063.05.01248
Abonnement (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.
Annonser forskuddsbetales med kr. 1,- + m.v.a. pr. spaltem.m. Minstepris kr. 50,-.
Utgiver: A/S HISTORISK FORLAG.

POLITISK BAKRUS

Mennesket har alltid forsøkt å flykte unna livets ubehagelige kjensgjerninger ved hjelp av fysiske rusmidler, eller mere fantasifulle bedrag og selvbedragerier.

Før eller senere slår imidlertid virkelighetens verden tilbake og presenterer regningen. Den må som regel betales med renter og renters renter.

Derfor har vi også en søndag i året som kalles bots- og bededag, man gis anledning til å gjøre opp med fortidens synder, og begynne et nytt og bedre liv.

Tenk om vi kunne fått noe liknende for det politiske liv. Litt bot og bedring av og til ville ikke vært til skade for noen politisk retning. Kanskje ville det ikke helt kunne avverge de store utblåsninger av politisk galskap, men det ville kanskje ved hjelp av litt ettertanke i bakrusens dager, kunne dempe de mest hysteriske utbrudd av politisk selvrettferdighet og forfølgelsessyke. Det ville gi håp for fremtiden. For det er alltid fortidens synder som bærer ved til fremtidens heksebal.

Versailles-fredens urett overfor den tapende part var kanskje uunngåelig i 1918. Ingen ser klart i rusens time. Men hadde man fått en politisk bot- og bededag innen en 10-års periode kunne vi kanskje blitt spart for den 2. verdenskrig.

Så kunne man i hvert fall ventet seg, etter å ha høstet så bitre erfaringer, at man hadde lært noe til neste gang. Men nei. Var behandlingen av den tapende part ille etter den 1. verdenskrigen, ble den verre etter den andre. Og det er ikke mye bot og bedring å spore etter snart 50 års freds-bakrus med uavbrutt hets mot den tapende part og like uopphørlig selvros over egen innbildt fromhet og storartethet. Og det til tross for at freden faktisk er blitt en større belastning for menneskeheten enn selv storkrigen var.

Så er da også vårt økonomiske verdenssystem i håpløs konflikt med alle økologiske lover, og all menneskelig anstendighet. Det favoriserer utnyttning og direkte skadelig virksomhet og skaper arbeidsløshet, bitter nød og økologiske katastrofer rundt om i verden, og folkevandringer av et omfang verden ikke har sett maken til.

I Sovjet er bakrusens dager nå så vonde at regimet er villig til å ta et oppgjør med sin fortid. Og den er av en slik karakter at tiden burde være inne for alle «gode» nordmenn til å gå sammen om en felles bots- og bededag i anledning deres bistand til Stalins redselsregime. Det som vi er blitt så hardt straffet for å ha bekjempet.

David Monrad Johansen 100 år:

En stor kunstner som ble offer for politisk trangsyn

Av Idar Aarheim

At etterkrigstiden omsider er i ferd med å ta slutt også i Norge, gir seg ikke bare uttrykk i omvurdering av historiske og politiske hendelser, men også i den offentlige holdning til kunstnere og intellektuelle som enten var medlemmer av NS, eller som hadde en steil holdning til hele jøssingtiden og det enøyde meningsdiktaturet i etterkrigstiden.

I de første årene etter 1945, var det så ille at ikke engang Hamsuns diktning kunne fremføres i NRK. Sjefen på Marienlyst hadde nedlagt forbud mot at Norges største dikter i dette århundre skulle komme til orde og besudle den «edle», norske folkesjel.

En stor kunstner

Men mange betydelige kunstnere og åndsmennesker ble rammet av straff, yrkesforbud og ikke minst bastant fortielse. I en utstrakt betydning av uttrykket, er det berettiget å snakke om at de fleste fikk en livsvarig tilleggsstraff.

Nå lysner det imidlertid i den mørke tunnel av trangsyn og korrupsjonsavl som har hersket gjennom hele etterkrigstiden helt siden Norge ble okkupert av «de gode» nordmenn.

At det lysner, ser vi av mange tegn i tiden. Et av dem er den verdige måten NRK har markert 100-års dagen for David Monrad Johansens fødsel på. Han var både som komponist, kritiker og pedagog en av de aller fremste personligheter i norsk musikkliv fra 1920 og inntil det politiske «rettsoppgjøret» satte en brå stopper for hans allsidige skapergjerning. Og selv om han levde helt fram til

1974, var det i et indre, norsk eksil hvor han var fortiet og nærmest fratatt sitt eksistensgrunnlag. Kunstnere og intellektuelle i indre norsk eksil etter okkupasjonen, bør bli temaet for flere bøker og avhandlinger.

Tidsmessig nasjonalbevissthet

David Monrad Johansen behersket de fleste musikkformer selv om vi gjennom NRK ikke fikk høre hans aller største verker som det mektige «Voluspå» for solo, kor og orkester eller det symfoniske tonediktet «Pan». Det må være en oppgave for Norsk Kulturråd endelig å få utgitt de viktigste av hans verker i representative innspillinger. Og i den ledsagende platetekst, må det ikke stikkes under stol hva som var hans nasjonale og politiske holdning. Det er nødvendig for helt å forstå intensjonene bak hans musikk. For det er to mektige kilder han øser av, det nasjonale og den felleseuropeiske tonearv - og da særlig den tyske.

Personlig må jeg si at jeg ofte generes av det altfor trauste, «heilnorske» og den brautende selvtillfredshet vi finner i deler av norsk åndsliv, kunst- og kulturtradisjon. Men hos David Monrad Johansen er nasjonalromantikk hevet opp i et europeisk tonesprog som var tidens. Selv om temaene ofte er urnorske, fortapte han seg ikke i en forloren nasjonalromantikk. Han kunne sitt musikalske håndverk og visste på samme måte som sin neste jevnaldrende komponistkollega, Fartein Valen, at en hver tid må utvikle sin egen stil for å uttrykke de grunnleggende verdier og erfaringer. At deres mu-

sikalske stil er svært forskjellig, viser bare at de begge var orginale kunstnere.

Grunnproblemet

Det er grunnproblemet i all seriøs, skapende virksomhet både innen kunsten og tenkningen. Det er derfor enere *alltid* får det så vanskelig med sine omgivelser og autoriteter til å begynne med. Dette gjelder også kunstnere (Claes Gill, Rolf Jacobsen f.eks.) som har et reaksjonært eller høyreorientert livssyn. Ja, ikke minst dem! Som *kunstnere* fremstår de imidlertid som *revolusjonære*.

Det er denne skapende nødvendighetsprosess konvensjonelle og borgerlige mennesker nesten aldri skjønner. De vil bare høre og se det de allerede har hørt og sett, vanemennesker som de flest er.

Derfor har diktatorer (Stalin, Hilter - men ikke Mussolini) gjerne et småborgerlig trangsyn i forhold til kunst, og det var en av nasjonalsosialismens aller største dumheter i Tyskland å lansere en kampanje mot «entartet Kunst».

Det nordlandske vær

David Monrad Johansen var født i Vefsn på Helgeland, ikke langt fra Alstahaug hvor Petter Dass hersket nærmest som en kirkefyrste i sin tid. Derfor var det vel naturlig for Johansen å sette tone til flere tekster fra «Nordlands Trompet». Ofte synes jeg å merke det nordlandske vær i hans tonespråk.

Selv setter jeg stor pris på flere av hans rent instrumentale arbeider som f.eks. en av hans cello-sonater.

Kjøp C.C.s oppsiktsvekkende bok DEN ANDRE SIDEN!

«For en stor del av NS-medlemmene var tanken på Norge som et tysk protektorat like utålelig som for andre nordmenn. De ønsket å være patrioter i en nasjonal skjebnetime. De vil også fremholde at de var de eneste patrioter og idealister i en krisetid da folket forøvrig var preget av handlingslammelse og apati.»

(Olav Rune Egeland i Morgenbladet.)

KJØP BOKA I DAG!

Denne annonse er innrykket av John Sand.

TIL VÅRE ABONNENTER

Med dette nummer av avisen følger det en innbetalingsblankett til betaling av aviskontingenten for 1989.

Kontingenten er kr. 130,-, i lukket omslag kr. 150,-, til utlandet kr. 10,- i tillegg.